

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 9.

НА ЦЕТНИЊУ, У СУБОТУ 9. МАРТА (21. ОЖУЈКА) 1874.

ГОДИНА II. (IV.)

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ излази једном пут недељно. Старије за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. а. б.; од год. 3; четврт год. а. 1. 50. и за СРБИЈУ год. а. 7; по г. а. 3. 50.; четврт а. 1. 75. и за све друге земље год. а. 8. по год. а. 4; четврт год. а. 2. За остале земље се за ред 5 новачка. Предмета и све издршке плаћа се административна, а доноси управителу на Цетине.

ФРАНЦУСКА.

У прошлу понедељник можда су се у Француској обила важне појаве. Тај дан било је бити или Наполеона III. проглашен пунолетним. И за тај дан сирењане су од праврженика Бонапартована велике демонстрације. Нема још никаквих вјести, је ли се што и шта се догодило. Влада француска, то сво већ јавили, није жебутијем пропушта, да употреби неке вјере, да у неколико спречи и ограничи ту монархичну светковину новота претедента. Министра унутрашњих послова, рата и поштовања издали су расписе на подчињено органе, да се не само уздржавају од тих демонстрација, него и да раде против њих. Али са свој енергијом ни сама влада није могла у томе постигнути. Министарство није чисто републиканско. У њему има реносијих приврженика монархије и династије Орлеанске. Да су што против Бонапартована предузели, главо што су његи хтјели, да се та породица изгна из Француске, могао би због тога иста пошљедна постаћи Орлеанске. И то је владу уздржало и право приворало, да ствар пусти својим током.

Што би се из овога могло закључити, није никакво повољно по Француску. Види се, да су монархични елементи моћни, а владе им је више него републици наклоњене. Ово може кинти двије рђаве пошљеднице, невоља штетне за унутрашњи и спољашњи положај земље. Што се првога тиче, спречавање да се једном учврсти стабилно република, која једино може спавсти Француску. Француска је већ бивала у оваквом положају и пошљедна му је. Ослободила се помоћу силнијех околности највећег деспота, првога Наполеона, и опет је бацила себи на врат његова рођака, који је истијем начином народ притискивао. Наступило је исти случај. Неодољиво пошљедно зло владе оборило су Наполеона III., породицу му обузале срамство и народнијем гњевом, и узлагло из кривнијех свасицеља Француску — републику. И народ француски, који је за њу толико плакнито крви пролио и толико јада видео, још неистиче сву своју енергију, да је одржи, доушта свакојакјем себичначика, који под скутом неважног цара назаво ћара себи, да му је опет оборо. То се врло лако може догодити. Тјер је мудар државник, али је стар, па његов прејудује. Он је устао против избора Ледри Роленова, који је као републиканци радио и осједио, као такав радио сједио у Француској, и у многогодишњем изгнању у свијету. Нега народ боље разумеје, него републиканци по околностима. Тај и други појави ваљди су ослабити дух републиканске, пошљетану странку републиканску, која је и овако ослабила и провалаче се за дуго и за много изнећу многијех монархичнијех странака и њиховијех силатака. Такво стање наравно да не даје најбоље изгледа ни за одржање републике, ни за унутрашње опорављење и оснивање земље. А то ствара другу пошљедницу, коју највијед споменуемо, најнекевоћа спољашњи положај земље. Да нег данас Француска највише мора тежити за тијем, да се час прије опорави и основи, да свој спољашњи углед поврати, то сваг увиђа. Не само пошљедни несретни рат да јој највеће тај задатак, него више још данашња одношај некијех сила међу содом, а нарочито према њој. Ми смо казали, а већ

се показује и још ће се боље показати, да нема ништа од тога мира, о којем се данас толико говора. Та и сваког необичног вако о пезму, он се напушта. Пошљето је, да међународни одношај меко само онда стагни и правични бити, када се узјакно права поштују, једнакост вази, и пријатељство узјакно одржава. Гаје узјакничког поштована слободе и права нека, него се све силом бјаомета одржава, ту нема јакног, правичног, стабилног међународног одношаја. А данас је тајли тако. Баш када се највише о споразумљивој сили говори, влада највеће неповјерење међу њима. Због тога и видише, гаје се па све стране свако оружја, и то више него до сада. Пешмаки највише. А вазили одношај према Француској и Молте у сабору је највјетније и Бисмарк га показује сваког пријатко. Не може се мислити да су у Француској о томе у несјесности. И за то не само некији пријатељи, него и пријатељи правде и слободе морају искрено желати, да се у Француској обрвну ствари што прије на боље.

ЈОКАЈИ ПА ПОДВОРЕЊУ КОД БИСМАРКА.

Мађарски кањеник Јокаји био је у Берлину, пошљето Бисмарка, разговарао се с њим о неким политичким питањима, па сад вазили на јавност тај разговор у своје листу „Хову“, одакле је скоро у све новине прешао. Доиста јако занимљив разговор. Свак може увијети из нега, да је Бисмарк еспро позвао Јокаја, одакле тек је знао да је — Мађар. За то му се и свидило, да се онко грозно вазили с Јокајем и у опште с мађарским народом. Ево тога разговора, која је Бисмарк овако заповече:

„Ужубо је, да у центруму на сриједи Јевропе буде једна консолидована држава, као што је аустро-угарска монархија. То сам ја увиједо још онда, кад сам 1868 год. пошљето да се мир направи, а што многијем нашим пријатељима рече по вољи било. С оне и с оне стране рјеше. Литаве државнички да управља позлато је: у једноме дјелу племе немачко, а у другоме мађарско. И остала племена дају добрих војника, али способношћу за управљање, државнички знањем, интелекцијом и пошљето Немци су и Мађари највише сви друге. Њих већује једно за друго и заједничка историја. Подвижење малих народности држава на истоку Јевропе није могуће: једино могу тако бити историјске државе. С тога ваља да се одржи дванасти дуалистички, двојни државни облик између Аустро-Угарске. А вазили је и историја с Аустројом једна иста: то је она и по вашиј борбама; некад се борасте ви једно с другим, сад сте вах упућени на то да се заједнички браните“.

На то примјети ја (Јокаји), да и свици мађарски политичар, који даме види, желди тај савез и ту заједничку обрвну.

Кнес наставља даље:

„Мислију, коју ви извршити можете, не би могла извршити сусједне државе. Треба да Немачка још више земља, кје је пошљето господство подривала? Истина, ми имамо и сад још „добрих“ пријатеља, који нас тик сунђаче, да ми хоћево да апријетуго, присвојило аустријске земље наслеђе (огорок tartományok). Боже сакрхана! Доста је нама кубуре с Елсас-Лотриншком. Доста је с данског размирицом због граница; и да нас ишеу на то интернационалногеографички обзори, не би ми придодала Немачкој ни нећа земље, на којој живе Французи. То је двали не-пријатељ, који се никад нећа измирити. Јер тај француски народ то је један дивљи народ; изузико кувар, кројача и еригера — ово је друго

све сви прави Индијанац боје бакрене. Има ваља, да се како тако опростико тах пошљето, у које смо зашлани, а не да још ми гранако за аустријских народина, што за литијана иду! Па и шта би ми с Бечом с том вазили на граница? Бечу и Будапешти припада мисија, да на истоку буду богата средшта цивилизација и трговина. И којем би немачком министру ни вавет падо, да што од Аустрије окупије, претмо, тај би свзрео да га . . . (ту показише Бисмарк ружом: да тога објесе). Ја бар с моје стране готов би био, кад би аустријске земље и „силно“ хтјеле с нама да се прилаубе, „тога риди на њих“ рат да дигне. Аустро-Угарску монархију неће нико нападати за дуго времена, колико се, то јест, буда-ваши развој може тог времена предоклапати у вашијем. Немачкој династијаци пошљето је да у-купи, да је поврнала пута споразумљиво између Русје и аустро-угарске монархије. — то сто гошво. — Има би врло горко стање, да — рако с вах Њего, кад би се та два наша добра пријатеља вако год завазили. Ми смо сад алпа-ва, свасицили, не кад за Немачкој „свите алпа-вајске“, то јест, не тога риди, да споразумљиво владавава народне гњевико, него да осигураваши мир учинико трајним либералним развојем, на срећу народа. Вах крај је „сад“ већ са свима популаран и мио ваљди у Угарској“.

То је он доста, рекох ја.

„Уз нега се привуљубује вјерношћу свако племе народно; будите увјерени, да ту саогу, на којој пошљето будућност вах, неће узасмиривати с које стране тући ушли, и, ако мир Аустро-Угарске било ко поретети — тај ће се сукобити са Немачком. А и не дежи никоме у интересу, да нас узасмириву. И за што би то чинила Русја? Њој је пошљето широко од Јапана до истоног мора, та Галиција би за њу било тек мајунши до-бит. У Азији за то она води освојачки рат, да би пошљето давала „недовољним стваријама. Кнежа је за њу била непријатељ“. Од Галиције кога би овај крај узети, у којим живе Русинци, ово три милиона пошљетоувавава (1) дуни. Де на што ни они? Доста је вој кубуре већ с порушавачем (русификацијом) ово три милиона немачких народа у истоно пошљето крајевима. А ни то јој није од користи. Моји земљаци Немци, јесу врло при-једни, чедни, ратени, пошљето, штедљиви; али пошљето ли они кад Русу, удостручено ће по-врнати руске ваие и изгубиће ових својих вр-ла. Ја сам често лов дошо по Русји; тако сам слушао ово пошљетоува (русин вази пошљетоува — не могах је завазити — из ми је онда про-тувачи немачки: „Кад Рус краде, он некраде само онолико, колико нежу саму треба за једни дан; а кад Пешци станае краста, а он толико не-краде, да буде доста и ваку и дјеча му још и за сутра“. Русја дакле не треба више да осваја у Јевропи; има она доста и код куће да ос-ваја. Освајање Ердеља од Русје или од другог кога — било би тек вабула сјемана“.

Ја му напоменем истоно питање.

„Ни тамо нема Русја за освајање; шта би, Бога вах, чинила она са Париградом, кад би јој га данас баш и поконила?“

Ја му рекох, како се још ваљди, да ће се у том случају и у Угарској окупили агитације међу народностима, што се држи и на глас пушта да је дјело руку руских.

„Ваља нам знати, да је двојна руска поли-тика, једна је петроградска а друга је париград-ска. Чия који пошљето у Париград оде, таки он пошљето (1), као и сви други; станае се свајати сад с једним сад с другим, тажачити, пренерати, интриговати и ридити о политици јевропској, као да је ова неку прелата, и то све из узјакничког интијатије — док не буде ваграт одлаван. — Ако ваите невоље са руских интригува, то могу долазити само из Париграда, а не из Петрограда; те тако нема ни никаква озбиљна тежело. Руски

нар и влада му збоља хоће да одрже мир и споразумљивост.

Ту слободни бијаш, те му из далека рекох своју бојазан, ако би како год било, да се тамо цар пројмени.

„Вјерујете ви мени: да би руски прјестолонаследник исту ову политику наставио, коју тера садашњи цар. Ово је честит отац своје породице, који љуби мир и спокојство; коме ни непада на ум, да се да на ратове тамерланске или наполеонске, и да бајати изврши тестамент цара Петра великога: радује се он, што може сретно да живи у кругу своје породице. — С то стране нејате се чега бојати. — Један једини човек, што би могао данас пореметити јевропски мир, то је папа (римски). — Ви вијесте римокатолик јед те?”

Ја сам, шта више, казани, и још уз то закључани казани. А све, и да сам римокатолик, они су у Угарској људи просвјетли, и тамо није нико пошља за ратом, да вјерује војске да буду каква вјерозакоњски рат. По томе исказа ми кнез своје више о ризици, но то остаје међу нама. „У осталој ми и не знамо, које тај папа“ — тик изврши он.

Ја му по ново рекох, да је мађарски народ у ствари вјерозакоњски најтоталитарнији, најтрпљивији, и како у нас готово у свакој селу по више вјера у миру једно с другим живе, и како они ни најмање нису вољни, због догматских штета да једна другом куће пале.

За тик стаде кнез причати, шта је све он доживио у Угарској; како је он, купујући једном коње, слушао тако од хусара, који те рече да воде, где више пута рекоше „Isten, Isten“! док један од њих најосијаше не рече: „Нагом Isten“! Занатај освицари, што их командоваше, шта те рече значе. Овај ми одговори (не знаде ни он много мађарски), да у Мађара има људи од три вјере: Римокатолика, Протестаната и Грка, и да сад солдати о томе препиру. Бисмарк, не хтједе, вели, томе вјеровати, док ми на посљедку коцкетајски брво не растујаче, како наши људи (Мађари) ту ријеч (Бог) не узимају тако често у јоштини, колико у пошви.

„Тако је и сад још“ — рекох ја. У том ује секретар, дошавши кнезу завјештај кнеза, те он се са њиме одговори, пријавивши му рукујући се са њим, позове ме к себи на суграшњи саопре, гдје ћу се, рече, моћи упознати с немачким, саборским посланицима.

Вада ми још пријетише, да је Бисмарк за цијелога нашег разговора држао у руци два тако дугачка плаваца, да би мени доста било, да се њима у шетњи поштаном; и кад рече, да ни мало не граван за провинцијима аустријским, демонстративе он овим ријечима: „Ми ни од ког нећемо отијати и на ни обавољо парче колик овај плавац“.

А тај плавац на географској карти захватио би, боже, чак до Трста“.

На ово пријехује „Застава“: Ово је речек мађарског новинарства, па што нарочито паху наших читалаца обраћамо. Јокаји, у данашњим критичким трезутица нема другога посла, него да дражи фантазију народа мађарског представљањем неке негово особите визије, коју му и државници Бисмаркове врсте признају. Карактеристично је и по Јокаја а и саме Мађаре, како се сад свака погрда на Французе рало пропушта и прино, док ми не издамо било, кад је и Јокаја опшире био љубављу прева њима. Зар то није најгладнија сервилност; не показује ли то морално опадње? И како Јокаји овако међу линијама отвара алетат Мађарима за освајањем, јер само „историјске државе“ имају будућности, јер друге, „сусједне државе“ неби могле извршити мисију, коју могу — Мађари!

И како да чудно зови у устима политичара, — који тако вјесто у парламенту једне земље заузима као Јокаји, — та наивност, којом он прогнута одређује уверљиве Бисмарково: да је остатак Аустрије и Угарске ујачен већ тиме, што ми Русија ни Њемачка неби знале, кад ће са новим освајањем. А шта ће Њемачка са Елса-Лореном?

Блаже ништи духом, то се може рећи и оже Јокаји и опима, који су му равни.

ДОГАЂАЊИ У СВИЈЕТУ.

Турска је са свјетом у овајљу због свога новчаног стања. Њезин дипломата Садик паша коња среће у Паризу са својим финансијским савјетником. Са свјетом страна у Јеропи даје му се на знање, да Турски неби нико наре дати, ако се најпрви не узнеде контрола јевропских сила над турским финансијима. Уз то је порта такоре даје среће, да се не може издамо, опростити вјечитих размирица, тек је задовољна захтевању Русије о бегутицама војничким и тек је за вријеме пријавила хусинистко питање, искрнуше у Бугарској нове неправде. Све становиштво села Белина код Сивасте изјавило је, да прелаз из католичко у православну вјеру. Њихов свештеник, који је изшао да их одврати од тога, бјеше застрелан. На то најбоље тачно бијаше турски званичник, неби ли он то предуредно. По порта наложи својим чиновницима, да му спрече тај пут. Аустријски генерали консул протестовао је против тога. И тако ето опет порти један нови чвор, да се с њим забавља.

Угарска министарска криза никако да се вријеш. Цар је дошао у Петру и посетио је старог Девка. Договарало се с њим четврт сата. Шта? не зна се. Но зна то да одмах примио је оставку владе и наложио Савију да остави ново министарство. О ситуацији у Угарској шапе „Унг. Кор.“ да ће јамачно доћи до министарства коалиције, ако се не изроди какве нове запрјеке. У свима клубовима расправља се питање, ко да

буће предсједник министарства. Не суња се пак, да ће бити то члан Дедоше страње, а изјавише се говори о Савију и Венкхују. О другим члановима владе не зна се још ништа извјесно.

Италијански народ као да се боји за своје стеченине. То показује народна скуштина, која иде у прорачуну за министарство рата даље, него и сама влада. Министар рата захтевао је најве 97 милиона за разна браништа и 10 мил. за устројене војничких складшта. А скуштина предлаже сувише, да се за земалску одбрану дозволити 88 и по мил. Министар рата није баш био против овога предлога, но ипак је захтевао да се то одгоди докле, док се прорачун расправи. И одбор је на то пристао.

У Француској дошле су у велику непријатну коаричне странке због посљедњих избора. Не знају сада, шта да чине, како да се саставе. Десно и лјеве средине договори се, али без успјеха. Народна скуштина одговори се 12. о. ж. Законска основа о устројену сената неће се предложити народној скуштини него одбору тридесеторице. Горња комора ика се свакако устроји, а предсједник њезин ступио би на чело државе, када би маршал Макмахон прекинуо прије него истече седам година.

У Шпанији опет се обрну ствари на боље. Град Валбоа брани се јумачки, а заповједник јавно је Серану да ња храни још за два мјесеца. Серано је прихватио заповједништво над свом војском, а прије тога одрекао се предсједништва министарства, а задржао себи само власт „предсједника републике“. Неколико министри били су противни овоме. Хтјели су, будући монархисте, да се република не спојине, него да се каже „предсједник државе“. Но сам Серано прекинуо је ту превирку изјавио: да он не прина другог начелника; да је он задовољан ријеч Кастелару, да ће републику одржати; да га је Кастелар пустио изићи из Шпаније, и опет повратак допустио; да је Кастелар створио земал војску и спасао је од преврата и да он данас стоји на челу Кастелареве републике. Ако буде и редио онако поштено, што говори, за Шпанију моћи ће бити срећа, и моћи би му се опростити сви досадашњи грјеси.

Руска влада дозвучила је, како „Голос“ потврђује, 20,000 рубаља за експедицију на Аму-Дарју и то из оне своте, што ју има исплатити Кива. Експедиција ограничати ће своје деловање на десну обалу Аму-Дарје и пратиће ју само једна сатнија козака и 25 стрјелца. Главна је задаћа тој експедицији, да се точно истражи ријека Аму-Дарја у погледу њезине бродности и множине воде у свако годишње доба. Осим тога извести ће се такође метеоролошка, математичка и друга важија истраживања. Покрајина Саратов, којој је много стало до тога, да се истраже степе аралског језера, вољна је такође подупрати експедицију са 5000 рубаља. Војних

ПОДЛИСТАК.

НО П А Н Д Р О В И Ћ НОВИ ОБИЊИ.

Прип вјест пантровска друге половине осамнајестог вијека.

II. Покајање.

Како то било, тако и сада.

Нор. писмо.

(Продужење.)

А провидур вјеселасто: — То је мени било, ја се тогу радујем, но се све бојим да вам то добро мало неустраје, једно да то, што су Савици од старине опана војска, а друго што их на зао подбала Махмуд паша, који, од кад се прозову Карамахмудом а одметну Султану, неће да живи, но све тражи зајевиче свјетом.

А поп: — Он се је прозвао Карамахмудом јер је одозе Принојевања, што по турску значи кара, као што ви Мичећи, небило премјешено називате наше племе Припаца камагером. А да потек се зове Припа Гора Припо Гором, но по Принојевања? Турци је прозване Карадаг од кад се прогласи господаром Степан Принојевања.

А то ти ишао, господине, на писку пред очима, но што ме сажо зарад искушаваш.

— Како то? Ушта брижко провидник.

— Јако, одврати поп. Иван Степан Принојевања ико је два сина, Максим старјица а Станишу млађег, пак они млађи од зависти и братске неслоге, приближе су неколико Принограда у Цариград к Бајазиту другоче. Ту се сви погурче и пљуну на часи крст, аметемжате било! Станиша прими у што незрство над Абдианом, да пашује он и његов траг до Истраге, ¹⁾ а дарује му Султан свештенички сенец за арпаку. ²⁾ Од тад све до данас тај је трбух владио у Скядру и вадио очи и нама и Приногорцима. Сулејман паша, Станишин праунук праунуков, продере у живац Прине и ископа цркву и манастир на Петину, што је Неаберг градио. Мехмет отац Махмудов (не распао се ³⁾, који поче прии да се Султану одмеће, закла милога Шћепана пријезарке, искори и обрви истом Куче и Морачу, и да му грој не упали небану на Вору у Припаца, хошамо доћи до Петине. А сад чуј ме добро, честити провидуре, ако Махмуду први не угроби пушка боја или сриска, освоји чисто све до Нишкиња и Дубровника.

— Неће влада до Дубровника, рече провидур, ван ако би била прикојаса твоја и твога друга.

¹⁾ Истрава.

²⁾ За зоб.

³⁾ Мо се протрпао свекле, маторки.

А поп истрештенијеви очима: — Што говориш човјече, али се збоља шалиш као дијете?

А провидник: — Тако се вешто проштујаша. ¹⁾ као да си тобож у неке тајне договоре с ишом преко Мирчега Савичина, подмукле лисце; али ја то не вјерујем, јер ми је познато да су Пантровићи од старине вјерни преведароо владику кметачкоме.

То је лаж, осим твојих устају, више пош. Није мени у трагу остало да сам турски удорича, а да сам хтвио, могао ми је бити боље но с влада. Ја те молим да нијес други пут никад такву ријеч изустило без чуда тога или мога. А тако ми спасиела свијета и летурђија, које грјешни слушам, кад пројисам вољно ми је једна завао тај паси трбух ²⁾ Бушатијања, волио би паша доћи главе но да ме окрвие Лазаревом крвном.

— Ти си поне као лаврика, ни шундоглав; али и влада незнају је ли чорба слава, знам ли једно такво лице, као што си ти, поговарао гласове којим не вјерујем, па за то и мислио да си им у неколико и повољено, и да си ме баш и признао, да ти их у очи кажеш.

— Ти си поне као паприка! достави провидур с козјек вјеком. Треба добро познати на ријечи, прије него ми се отповијода. Ја сам рекао бистро, да ја не вјерујем што пук дроба, јер су Пантровићи од старине вјерни.

¹⁾ По мачи и трају чује.

²⁾ Митије зобак, зоб, порека.

операција neće završiti ove godine, ako ih neizostavno Turci ne sa svojim razbojništvom.

Д О П И С И

М. САНФРАНЦЕСКО, 27. Јануара. — Не могу пропустити да вам не јавим и ако, туђину вјест. Наш добри брат Сава Јовановић преминуо 19. о. м. у 55 година живота. Он је рођен у селу Кавено у окрузу Бриег-новском.

Сава је прерамо, још у младим годинама поша у свијет и прво дошло у Нов-Орлеан. Ту је заостава работорајни и мало доцније отворио за себе радњу на пијаци, гдје је радио више година за њега. И ту је стекао себи прилично стање. Али ухвати га јаки ремазмизам, поболи се на дуго вријеме. Услед слабости његове посла му поврне, и велики трговински вјесту. Због тога продаде све и дође у Сан-Францеско. Неодошави му се ту и оде очет у Нов-Орлеан, али слабост га освоји и он се очет врати у Сан-Францеско и настани се код брата свога Лазара. гдје и вријеме.

21. Јануара сахранили смо Сава. Из стана у цркви, из цркве на гробно поносео га. При погребу чинио је прво свештеник г. епископ Јовано са протојерејем и осталима, а напред је ишло то оно, који појојичку последицу пошту указује му душа, земља му лака, а међу њима вјезда остао спомен доброту његову!

И тако је скончао овај Србин, у даском овом свијету, који је, као и многи други, нарочито из тих крајева, достамо, да својим поштенним радом поштено извезање себи стече, вјезда љубиви народ и завичај свој.

Овог приликом не могу, да непомреч највећу захвалност свију нас првоосвештенику епископу Јовану, који је био готов да ову туђину свештеноствена увелица својим чиниодејством. Он заслужује сваку похвалу као добри пасир, што је показало сваком приликом. Да су овакви и они цркви калуђери у Војводини, за којих недела и ми ако не велику жалост чујемо, била би срећа за тамошњу браћу нашу.

ПЕТРОГРАД, 23. Фебруара. — (Източни гласило) — *Др Богшић*. — *Симо Х. Лазаревић и Босанци*.

Цар аустријски борави у својој престолници, пошто је свој пут овако и у Москву срећно свршио, а јевропско новинарство још једнако о том путу говори и разне политичке комбинације изводе све једнако околу источног питања табијун и доказујући: да је између Русије и Аустрије установљено; да источно питање у досадашњем положају остане и да ће Русија и Аустрија над пропадом Турском стражити, јер би и најмањи провал на истоку, јевропски мир пореметио, и иш-

рољубиве војеске у заплот довео, што би мирни развитак и напредак Јевропе поштено и т. д. Дакле ишточни хришћански народи, што вјеконима мученички животом живи под политичком неправдом и човјечјом срамотом стежу, морају да још робују, а Русија која је позвана, да својој једнокрвни и једнојерној браћи у помоћ притече, и к слободи ни поже, она се с Аустријом, која је вјезда досад не само слободу, — већ и развитку — хришћанских народа у Турској непријатељ била, споразумала, да Турска још узмије, — а хришћански у поштено остави! Ми ето видимо да Русија у средњој Азији у прилог слободу и човјечности испуњавајући мисају цивилизације рат води, и барбаризам дивљачки Азијата уништава, још мање може она пред својим очима, а то у срцу Јевропе, и вјезда поштено своје браће гледати, пак ако јој баш у помоћ притећи неће, то и ослобођењу и вјезда поштено одговарати. Тобити не може, нити то достојанство Русаје и руског народа дозволити може! Источно питање т. ј. о слободу хришћанских народа извод турског азијатског варварског иста нека ништа скупног с јевропским миром ни мотекмо, — већ Русија ако је доста пријатељ напредку и цивилизацији, мора за тим тежити, да се јевропски југо-исток преобрази, да добри полужјесец рогае сломаје; гаупст и барбарство престане, а за слободу, напредак и цивилизацију способни народи, који су прије доскитали азијатских варвара, у тим крајевима својим животом живили, своју државу и владају ишли, — очет што им во правди припада поврате, јер на југо-истоку нико ни педај зсмаде од дивљачке вјезда не наследити не може, кад те земље законске наследнице имају. Наш народ у опште сачувању је за своју руску браћу, и дјете у колекцији већ о сјеверној браћи вјезда, пак ако би се Русија о нама огријешила, да и она сад турски трусак — подржава, и о оставку вјезда Турске рачуни води, то никакво чудо било неби, — да и ми Срби, нашу милу и сачувавање о Русији и руској браћи изгубимо. Истина је, и порећи се нела, да Турска дванаест дана од Русаје зависи, јер ако Русаје хоће, то Турска неко вјезде проживити може, као што јој на вољи стоји, да је сутрашњег дана без оружја обори, а то да Србији, Пријој Гори, Грчкој и Румунији отворен пут остане, да ове државине с Турцама и Турцима јерме, — а да сепинко у те ствари вјезда нека.

Што се тиче Аустрије, чини нам се, да се она понајмање о Турској бринути може, јер јој је стање код куће мако боље него што је то у Турској, — а к току и с друге стране јој опасност прети, јер се Бисмарк доста спрема, — како ће аустријске вјезде покривати прикрити. Ако се Аустрија с тим тежи, да ће Босну за напредку добити, то јој рачуни баш ми грошња не вјезде, јер би се то само преко жртвог босанског народа догодити могло, а док један Бошњак живи, тога бити неће!

карте тајне. — А трећи: Потерну је вјезде думата да преда Турцима Приморје. Кад се зец покрене, за њим свако пошто лаје! Да не би жене и мојега свијета, давас би мали Шћепан ође вјесто тебе сједио у господарино. А кад осушило о конопу једно десетак омажјајих, као што је овај поп, свако у се дину.

— Није сад стога, рече провједур, чистећи чело од пош, да се тако посаује. Већ је наш Вајале у Ставбулу отворио очи султани, и ја мисл да ће прије два мјесеца рунити војска с истока. Кад пропаше Махмуд, тако немо попом и њаком, а сад, док је он у снази, није мудро и упутно дражити све, који снавају, јер би, могли, гонећи лисину ибасати на вука. Кад је Цикопа ође вјезда за Шћепаново вјеме, било је војска као вјеме, а ја данас некам, да сеу пребјојим, сто људи мјестањивих у цијелој крајини, па ми од њих повољна су од мале удалице.

— Не вјерујем ја, поврне Бујовић, да ће Султан на пашу док ми не дође вода до ушњу. Слао је вјезде дивје војске на оца Махмудова, на му вк обе сврше Махмудови у ошјем тврђавама, које су прославиле Скендербегу. Но ми се све ишито пририде да ће Махмуд вјезде впрошрити зецки сенец него ни се покорила вједина, а ово моје предсказане добро упати, да видим хоћу ли погодити. — Ту се раствину сјетни вјездегодни.

Провједник и паша баш су једнако кроти и на своју рају кини, него је Мачех на блате и скривито зло радио, а паша опором и одкрито: како го кинице тако и објене.

Док се о Турској рачуни води, она већ зјеза и скоро ће јој душа у подграц доћи, јер се ли Садик паша усрећило није, ни најмањи зајак учинати, а то што Турској нико ни грошња не вјезде, и они, који још вољу показују с Турском никак рачуни вјезде, захтевају да им јевропска комисија гарантује, и да ће тек онда новца позајмити, јер се тај зајам на доходак царине тражи.

Из Цариграда вјезде, да је Митхал паша на позив Султана у Цариград дошо, и да су изгледа, да ће за великог вјезде произведен бити. Митхал паша познати вјезде наше бугарске браће и јунак критски поштиња ће Турску, јер је то глава, која би требала да већ одвна на чело вјезде, јер је Турској већ доста вјезде штете, него користу учинила. Солдатска вјездепоса на новчак пошту вјездепошту Турску, већ јој пропаст ускорова.

Др Богшић вјезде се отуда, пошто је ишко вјезде у Бечу пробајено, припоје је прекрјуче овако, пробајиве који дан ође и вјезде у Одеу. Прича ни и хвали се како је у Пријој Гори пробајено, како му се народ допада, и како се квал о срећи, будућности и развитку земље и народа брине, и како Прија Гору уз пркос иатеријалној оскудици огромно напредује, и како би пријојгорски народ, да му се границе развијати у свјету знати био, јер је то народ, који је за свашто способан, и коме је просјета пристојна.

У 18. броју „Застави“ вјездепаша је јавна благодарност десетине морнара с потопљеног босанског брода „Дра“ г. Сими Х. Лазаревићу управитељу вароши Потни, и агенту руског друштва за плавитбу и трговину, како је исти г. Лазаревић својој браћи у невољи братску руку помоћи пружио и т. д. Баш кад је тај случај потоп брода „Дра“ био, десил смо се и ми у Потни, и доста г. Лазаревић заслужује велику похвалу, јер је то рједни српски син, који сваког славијанског сину, кад је у невољи у помоћ притече, а к току вјезде је родољуб, и како среће да вјезде таквих синова имамо! Благодарност у „Застави“ приједана је и од стране Руса олашњих са вјездепашом, и пријато је слушати, како наши Срби, који у Русији вјезде вјездепашом заузимају, све оно употребљавају, што Русија спољни углед прибавља, и смисајте код сродне браће злобиво. Г. Лазаревић је Србин, родом из которског зајма, али је он у сваком смислу Славијанин, који вјезде славијанских племена никаде разлике не прави, а по готову не пита, ко се како крсти, ипак му је ишито завичај и јуначка Прија Гора вјезде пред очима. И покојни кнез Данило био му је много поклопен, и Лазаревић је један од вјезде Срба из Босне которске, ком је кнез Данило крст за независност Прије Горе подарио.

III. Крп.

На вода су мило, на вода су рече. *Нар. пословица.*

Кад удари вјезде суша, а што се у травни увјаја и вјезде, свако граба да своју земљу сладоком водом напоји. Ова је вода вјезде тинка, пак јој је свака кап драга за очи. Неко хоће да с њом охреће мјесна кола, неко да вјезде суко и невољавно, неко да му се скисне дини и конољо, неко да пије и воји, вјездепаша вјезде да напоји суше земље. Око ње се подионци вјезде и стајници вјезде и ступа претрљку и свајају.

У једној од ошјих сваја, убије пушком на мртво Вукан Х. сина Шћепана Х. — оба надуљавина из Попова села. Скоци суд и по талачињајема законима вјезде му вјезде на кући, стави земље под вјезде, а вјезде са женом и шестеро нејаке дјечице прожуне у турско.

Након године дана заузео се суд. шћепанство и прибрајати људи, да склопе објеснога онца на умир, или барем да ошој невољавној дјечици даде вјезде да се с вјездепашом поврате на свој крп. Но је отац убијенога срдито одбијао све ујољивке, а приљезно настојао да вјезде главу освети. (Наставиће се.)

1) У главој мјесто миш дјездепаша дрвола или стаја.
2) Да се ми драго.
3) Да не вјезде убије.

ЦЕТИЊЕ, 9. Марта. — Председник Савета г. Боко Петровић вратио се здраво и добро са свога пута. Н. В. цар руски одбарао га је великим крстом св. Ане.

Н О В О С Т И.

СРБИЈА. — Уредник „Јавности“ политичкога листа, што излази у Крагујевцу, А. Стојковић и суродници, познати књижевник, Светозар Марковић осуђени су и то први на 9 мјесеци затвора и 60 тазара глобе, а други на годину и по затвора.

По „Видоуду“ о прикључењу српско-турске железнице и омет је одгодио на св свијем извјештајима. Садан велики немир био је у вјешак противан томе прикључењу. Ушла је тада од годно је вели „И. Лоја“ и кнез Милан свој пут у Париза.

ТУРСКА. — У Босни опет се пројенио вјештај. Садан Ахмед паша именовао је министром вјештају, а на његово мјесто за вјештају долази познати Дервин паша.

ИНГЛЕШКА. — Кралица са херцегом едлинбуршким и његовом невестом пресејаше 1. о. м. у Лондон, где их је многобројни народ с великим одушевљењем дочекао. Престолна је величанствено била осветљена.

УГАРСКА. — Због новира у Пешти, о којим се у прошлом броју јавила, предано је кривичног суду 25 лица. Још ће многи бити уапшени. Истрага се води. Војска се повратила и сако је још толико остало, колико је потребно за чување уапшених.

ЊЕМАЧКА. — Бисмарк је јако обожно, и све му је горе.

ФРАНЦУСКА. — Бивши Наполеонов министар Руе одпутовао је 1. о. м. у Хиселхурст са петнаест бонапартистичких посланика, да присуствују свечаној проглашењу нулеулетства сина Наполеона.

ИСПАНИЈА. — Председник Серано, који се сада налази у Соворостро, добио је јаку појачицу војске. Његове операције напредују, а војска му је у добром стању. За град Билбао, која се јуначки брани, влада се не боји ни мало.

К В И Ж Е В Н О С Т.

* Кад сам ово прије три године огласио дјело своје „ПОСЕСТРИМСТВО“, лирско-опјеску песму у 8 пјесма, једна добих 126 предбројника, новцем којих једна би положио штампарског дуга исплатити могао, и зато то дјело не угледа свијета. Сад опет ступам пред родољубиво оћинство да другачијим новим дјелом покушам ерећу, а то је:

„Г Р А Б А Ц И Ј А Ш И -
весела изворка игра с пјесмама, предигром и пјесмама у 4 чина.

Игра ова приљена је из природног предива у опћу, у Србију на по се, а ископана баћким животом, народним обичајима и досјеткама. Збвна се у околини Шна, у Митровици и у Карловци. Дјело ово етекао је од с. „Матцео српске“ на граде 200 фор. а. вр. Тим писмам да се само собом препонукује, те се нада, да ће што обилније одзива код родољуба наших људи. Тога ради, г. родољубе, лијено Вас молим, да ми у помоћ притечете скупљањем предбројника. Книги ће изијети до 10 свитво штампаних табана, а сигурно ће се штампати. На 10 книга 11 та на дар. Цијена је књижи: 60 новчића. Книге ће се само уз поштарско поузење (Nachnahme) предбројником слати, како се наштаќа.

Имена предбројника или број књижи нећ ми се у франкварном листу с твичим извјештајем пошту. Предбројња стаје до Ускрса ово год.

У Петро-Варадину, 11. (23.) Фебр. 1874.
ИЛИЈА ОКРУГИЊ,
Србијевац.

Друга свеска „ДЕМОКРАТИЈЕ У АМЕРИЦИ“ од А. Токвилла изићи ће до 15. Марта ов. године. Цијена јој је као и првој свесци 10 ч. пр. Прет-

плати се може послати или на „Главну српску књићару“ у Биоград или непосредно на мене. Ко хоће може добити и прву свеску.

НАСТАС ПЕТРОВИЊ.

Р А З Л И Ч Н О С Т И.

(О Јеврејцима). Један Јапанић који је путовао по Јевропи овако пише о Јеврејцима: Они су добри трговци и особити јахачи, али их недостаје егзотоска и књићена зина образованост, коју ми Јапаници особито цијенимо. У о-сталим њихов је живот лијеп, и држе се често исто као и ми Јапаници. Суреваност је у њих непозната ствар, а љубав виећу мужа и жене толика је, да ће те их врло често виећти, где јавно испод руке виећу.

(Комутова архива у народном музеју). Угарски народни музеј обогачен је ту скоро са врло вичним изворима за историју револуције г. 1848 и 1849. Ту је сва оригинална преписка Комутова као уредника „Пешти Хар-лапа“, министра финансија и шефа владе. Она се налази у Шошоу, где је један родољуб чувао све до данас.

(Шивилне женитбе у Чешкој у сел-двјинајестом вијеку). Чешки један лист приповиједа да су у Чешкој градске области у шеснајестом и у почетку седамнајестог стаљења вјенчавање луде. У градској књижи у Остролеву Граду забележено је под 1602 годином, да су луди у оно доба вјенчавани у градској виећници. Маложена морао је доћи пред градско виеће и јавити, коју си је женску главу одбарао. Кад је маложена изговорно, пријавила је вјерењца пред цијело виеће, те је „након што је пред неколико вједних и понтованих жена и виећника при-става на удају, предана зругинику, а иза тога дадоше се влади и влада руке“. Жупник, који би кога вјенчао без знања и дозволе градске госпо-де, морао је платити пет пута шесдесет чешких гроша. Ту је главо одрдно чешка сабор.

(У очи смрти Линколног). У јутро пред чин је у вечер били из пушке убијен пред-сједно је Линколно министарској сједници. Обично био је врло добро весео припоједно разне пошланице, који би виеко могао свести у свез са предметом расправе, му тај дан сједно је жиро, плахо око себе гледао али пашно у једно мјесто. Главу је био вично свустно а у један кав рече посве озбиљно: „Чентламен, догодити ће се вешто извјавредна и та врло брзо“. — Главни прокуратор договори: „Знаево, вешто добра, Сире? — На то ће предсједни још озбиљније: „Не знам, не могу знати. Ну догодити ће се и то врло брзо“. — Све присутне пробоше ирвни због ничина, како је предсједник изустиво те бечеје. Прокуратор га с тога зашита узависарио: „Дође ли можда вјештава, за које јоште не знамо? — „Не, не“, одврати предсједник, „ал сам вешто чудновато савшо. Три пута од-пришао исто. Први пут бијаше моћ послије несретне битке код Буз Рума, други опет моћ послије битке (именовао други несретну битку) . . .“ Ту стаде и спусти опет главу. Главни прокуратор ушита га, неба ли се могао сазнати, како даје. „Сваки се пут на-ђох на широкој, узбуракој ријени — сам савшат у савбашу чаклу — вали ке носе и носе — пропашт ми је готова — ну то господо нису послани! Хајдемо на посво!“ — Код се сјед-ница разлила, договораше се прокуратор и Стан-тон, да ће подлазити, неће ли се што предсјед-нику догодити. Не моруаху дуго чекати, у вечер бијаше им убијен.

(У Инглешкој је било) 1821 год. 267 новина 1813 год. 293, 1841 год. 472, 1851 год. 563, 1861 год. 1102 и 1866 год. 1257 новина, од којих су 78 сваки дан извјавиле. У свакој Лондону излази 226 новина, а остало по упу-трашности. У Лондону су највјакнији листови, као: „Делн телеграм“, који се штампва у 170 хиљада ковала, носе долази „Сентирд“ с 140 хиљада, „Делн Њус“ с 90 хиљада, „Тажс“ са 70 хиљада, „Морнинг-Адвотизер“ са 6 хиљада, „Морнинг-Пост“ са 3500, „Ехо“ с 80 хиљада, „Глоб“ са 7000 ковала. Сваких седам дана штампва се по 570 хиљада ковала од равних новина. — У Ње-мачкој излази око 2500 новина, од којих већина долази на Пруску. У Аустрији излази преко 600

листова. — У Швајцарској извјавило је 1872 г. 412 новина с узакницама од 500 до 1000.

(Срасли бизанци). Паришки лист „Ла Пресе“ пише, да је др Балз дие 22. Фебруара довео пред виећницики евакуит виећоју од чет-ријест година, која има два горња тјела на дви-је ноге. Свако тјело има по две за се; под сва-ким је тјелом једна нога. Покази је са свијм здра-ва. Чувањето да не путује по свијету, јер је још наградио од покојних Сјаксаца.

(Гарибалди). Тајландски дописник „Ново Пресе“ пише јој 19. и. м. ово: Мануле неће до-шла је на Капреру вазвана од 95 Инглеза у походе староке Гарибалдију; ну јер је потома боловао, ивила су само дјетица из друштва узли у сабу, који је своју сабу да посету извршио. Док није Гарибалди био на Капрери, рједко је који брод тако долазио; од кад он живи, до-шло их је три виеће године до 150. Ивицеју на-пуљских бродова четири носе Гарибалдијево име. Од год. 1871 примио је Ђенерал из Америке рат-тарскога оруђа у вриједности од 16,000 ервана на дар, који је истодобно донесено ну дарове, то у новцу, то у драгоценостима, у вриједности од једног милијуна ервана, одрешителска интраг послао, Гарибалди је почастив грађанин 90 гра-дова, почастив предсједник 120 равних друштва, а има 21 почастив сабу; 11 од тих дошло су жу из ервана земаља. Од год. 1871 примио је 5000 адреса, у којих га хвали и слава. А коначни приход на Капрери изнаша годишње 3000 ервана.

(Статистика разводењих у Паризу.) Године 1871 подишено је у Паризу областим 1711 пришах за развод (развие) брака, тих молбеница потекло је 1554 од госпоња, а 157 мужева. У 143 случаја није се могло дознати, кавка су сталина стравке; од осталих бијаше 285 куће властника или омикових, који извршују тако знаво либерално знање: 438 трговца, 257 ратара, 588 радника сваке врсте, 1100 стра-ника ивило је дјете; у 64 случаја наведена су изгреди и зостављале као узрок; у 64 случаја биле се супруге, а у 48 супруги обугуна због презуба; у 14 случајевих били су супруги или супруги осуђени из обезвјашујуће казни; 11 таквих бракова није трајао ни годину дана; у 317 бијашу супруги 5, у 479 5 до 10, у 566 10 до 20, у 299 случајева 20 до 30, у 72 случаја 30 до 40, а у 11 случајева, 40 до 50, а у два случаја преко 50 година ожењени. У 231 случају изириши су са супруги, 400 узето је натраг, а 140 одбито; остале развие-нио је суд.

(Најстарији сликар.) У Паризу живи сликар Иван Фридрих Макс на Валдеци. Најста-рији је виећу свих сада живићих а можда и свих сликара одкад је свијета; сад је вазршио 108. годину. Године 1785. путовао је већ по јужној Аерици уз знавствену експедицију а 1794 године борно се је у француској војсци као до-бровољца у Италији. Кашије је путовао по Аери-ци, по источној Индији и по јужној Америци, да истражује предеље и луде. Једно вријеме живио је у Лондону а кашије у Паризу. Сви испори и све муке мало су вухалиде необично крину ду-дини; у 99 година наслаќао је и јошт девије слике, које су биле 1867 године на париској изложби. Француска влада удјелила му је године 1826 малу годишњаку ренту, ну ако је малена наушвао је се је кроз толике године.

(У Берлину) расте број пузанска од два-два до дана. По пописих редарственога пошјеро-ства набројено је у Берлину конач Јануара ово године око 920.000 становника.

(Побјегао слон.) Неко неђеље пошлешно се је у зверштаку у Петрограду слон и провадио је из свога затвора. Бјесан далеко је бјегао низ Певу и једна га узвине, кад се је уморен при-вјерио.

Прошани лист нијесмо мога послати у суботу за параброд, јер се од великога свијета није могао преко планине.